

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. ректора

Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат технічних наук, доцент

Ігор МАГДАЛІНА

14.05. 2026 р.

ВИСНОВОК

щодо публічної презентації наукових результатів дисертації Калашника Андрія Сергійовича за темою «Адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Дніпровського державного університету внутрішніх справ 30 листопада 2022 року (протокол № 3)

ВИТЯГ

з протоколу спільного засідання кафедр адміністративного права і процесу, адміністративно-правових дисциплін та публічного управління, теорії та історії держави та права, конституційного права та прав людини від 13 травня 2026 року

Головуючий – доктор юридичних наук, професор Логвиненко Б.О.

Секретар – доктор філософії в галузі права, доцент Пісоцька К.О.

Присутні:

доктор юридичних наук, професор Юнін О.С., доктор юридичних наук, професор Собакарь А.О., доктор юридичних наук, професор Миронюк Р.В., доктор юридичних наук, професор Савіщенко В.М., доктор юридичних наук, професор Шаблистий В.В., доктор юридичних наук, професор Золотухіна Л.О., доктор юридичних наук, доцент Резворович К.Р., доктор юридичних наук, професор Боняк В.О., доктор юридичних наук, професор Сидоренко Н.С., доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Березняк В.С., кандидат юридичних наук, доцент Молчанов Р.Ю., кандидат юридичних наук, доцент Дрок І.С., кандидат юридичних наук Дзюба І.В., доктор філософії в галузі права Бобрішова Л.В.

З присутніх – 7 докторів наук, 5 кандидатів наук (доктори філософії) – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження Калашника Андрія Сергійовича за темою «Адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо його рекомендації для попереднього розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

СЛУХАЛИ:

Доповідь здобувача ступеня доктора філософії Калашника Андрія Сергійовича на тему «Адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

У своїй доповіді дисертант визначив мету, завдання, предмет, об'єкт і методи дослідження, розкрив структуру роботи та основні її положення, показав їхню новизну, теоретичне та практичне значення, а також обґрунтував актуальність обраної теми дисертаційної роботи.

Доповідач зазначив, що в сучасних умовах захищеність національних інтересів України від реальних і потенційних викликів та загроз є визначальною передумовою збереження конституційного ладу, державного суверенітету, територіальної цілісності, дотримання законодавства, а також створення безпечних умов для розвитку особи, суспільства і держави. Особливої гостроти ця проблематика набула після початку повномасштабної військової агресії російської федерації проти України у лютому 2022 року, яка кардинально змінила уявлення про характер сучасних загроз національній безпеці та про необхідні інструменти публічно-правового реагування на них.

На сьогодні у сфері забезпечення національної безпеки зберігається низка системних проблем. Ідеться, зокрема, про відсутність чіткого законодавчого розмежування понять «виклик» і «загроза», недосконалість їх класифікації, недостатню типологізацію загроз з урахуванням сучасних умов, відсутність єдиних критеріїв та показників оцінки стану національної безпеки, а також потребу в удосконаленні функцій і завдань суб'єктів сектору безпеки і оборони у частині стратегічного моніторингу, прогнозування та випереджального виявлення загроз. Це обумовлює необхідність комплексного наукового переосмислення адміністративно-правових засад реагування на виклики та загрози національній безпеці України.

Тема дисертації є актуальною також з огляду на недостатній рівень комплексних наукових досліджень саме в адміністративно-правовому аспекті. Незважаючи на наявність значної кількості праць, присвячених окремим питанням національної безпеки, спеціальних досліджень, у яких би системно розкривалися адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України, фактично не проводилося.

Обрана тема пов'язана з виконанням положень низки наукових і нормативно-стратегічних документів, зокрема Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних

розробок, затверджених Кабінетом Міністрів України, тематики наукових досліджень Міністерства освіти і науки України, Міністерства внутрішніх справ України, а також науково-дослідних тем Дніпровського державного університету внутрішніх справ.

Мета дисертаційного дослідження полягає у комплексному дослідженні адміністративно-правових засад реагування на виклики та загрози національній безпеці України, з'ясуванні їх теоретико-правової природи, змісту, структури та особливостей практичної реалізації, а також розробленні науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення законодавства і правозастосовної діяльності у цій сфері.

Для досягнення поставленої мети було визначено та вирішено такі основні завдання: з'ясовано правову природу, види та джерела поширення викликів і загроз національній безпеці та національним інтересам України; визначено особливості адміністративно-правового реагування на такі виклики і загрози; вивчено зарубіжний досвід та окреслено можливості його використання в Україні; охарактеризовано нормативні засади сучасної системи реагування; уточнено систему суб'єктів адміністративно-правового реагування, а також особливості їх координації та взаємодії; визначено форми і методи такого реагування; досліджено особливості ідентифікації, оцінки та моніторингу загроз; розкрито значення паспортизації загроз; визначено місце демократичного цивільного контролю в системі заходів реагування; а також сформульовано адміністративно-правові заходи запобігання й нейтралізації внутрішніх і зовнішніх інформаційних загроз.

Методологічну основу дисертації становить сукупність філософських, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання. Зокрема застосовувалися діалектичний, логіко-семантичний, формально-юридичний, системно-структурний, порівняльно-правовий методи, методи аналізу, синтезу, класифікації, групування, функціональний метод, а також методи моделювання, прогнозування та документального аналізу, що забезпечили всебічність дослідження та обґрунтованість отриманих результатів.

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, закони України, міжнародні договори, акти Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, а також законодавство окремих зарубіжних країн, зокрема США, Великої Британії, Німеччини, Польщі, Франції, Італії, Чехії та Китаю. Інформаційно-емпіричну основу дослідження склали дані державних органів України, аналітичні матеріали, довідкові джерела, а також матеріали, що відображають практику реагування суб'єктів сектору безпеки і оборони на виклики та загрози національній безпеці.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації вперше у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексно розкрито зміст і структуру адміністративно-правових засад реагування на виклики та загрози національній безпеці України. Зокрема, уперше: сформульовано авторське визначення адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці як врегульованої нормами адміністративного

права діяльності уповноважених суб'єктів публічної влади захисного, відновлювального та превентивного характеру, спрямованої на виявлення, попередження, локалізацію та нейтралізацію зовнішніх і внутрішніх загроз; обґрунтовано недоцільність прийняття окремого універсального підзаконного акта про взаємодію та координацію всіх суб'єктів забезпечення національної безпеки; запропоновано цілісну систему паспортизації загроз національній безпеці, яка охоплює їх документування, оцінку ймовірності, прогнозування наслідків та формування алгоритмів реагування.

В роботі удосконалено понятійно-категоріальний апарат дослідження, підходи до класифікації суб'єктів адміністративно-правового реагування, визначення форм і методів реагування, а також наукові положення щодо ідентифікації, оцінки, моніторингу загроз та місця демократичного цивільного контролю в системі заходів забезпечення національної безпеки.

Також в дисертації дістали подальшого розвитку положення щодо правової природи викликів і загроз національній безпеці, змісту адміністративно-правового реагування, систематизації його видів і ознак, а також визначення адміністративно-правових заходів запобігання та нейтралізації інформаційних загроз.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані у науково-дослідній діяльності; у правотворчості; у правозастосовній діяльності; в освітньому процесі.

Основні положення та висновки дисертації були апробовані на низці науково-практичних конференцій. Результати дослідження відображено у десяти наукових публікаціях, із яких чотири опубліковано у фахових наукових виданнях України, а шість – у тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Такими є основні положення дисертації, які відображають теоретичне узагальнення та нове вирішення важливого наукового завдання, що полягає у формуванні на основі аналізу чинного законодавства, практики його застосування, а також наукового доробку вітчизняних і зарубіжних учених, науково обґрунтованих підходів до вдосконалення адміністративно-правових засад реагування на виклики та загрози національній безпеці України.

Після доповіді Калашника А.С. відбулася дискусія, під час якої здобувач відповів на запитання присутніх щодо структури роботи, методологічної та теоретичної основи дослідження, висновків, здобутих за підсумками виконаної наукової роботи, а саме:

Запитання Шаблистого В.В.: Яке місце посідає демократичний цивільний контроль у системі заходів реагування на виклики та загрози національній безпеці України?

Відповідь: Дякую за запитання. Демократичний цивільний контроль за сектором безпеки і оборони є ключовим елементом ефективного та прозорого функціонування системи національної безпеки України. Цивільний контроль сприяє підвищенню підзвітності й прозорості діяльності силових структур, запобіганню зловживанням владою, посиленню довіри громадян до державних

інституцій. У системі заходів реагування на виклики та загрози він виконує превентивну і стабілізуючу функцію, забезпечуючи легітимність рішень у сфері безпеки та оборони. Демократичний цивільний контроль посідає ключове місце в системі заходів реагування на виклики та загрози національній безпеці України, оскільки забезпечує баланс між ефективністю діяльності сектору безпеки та дотриманням принципів верховенства права, прав людини й демократичних стандартів управління. Встановлено, що рівень громадянського нагляду в Україні є недооціненим та немає чіткого законодавчого закріплення на відмінно від демократичного цивільного контролю здійснюваного Президентом України; Верховною Радою України; контролю, Радою національної безпеки і оборони України; Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; судового контролю. Розширення можливостей громадянського суспільства в здійсненні демократичного цивільного контролю сприятиме посиленню демократичного устрою, зменшенню ризиків корупції, а також забезпечить більш справедливий і збалансований розподіл ресурсів.

Запитання Дзюби І.В.: В чому, на Вашу думку, полягає особливість адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці та національним інтересам України?

Відповідь: Дякую за питання. Особливість адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці та національним інтересам України полягає у: 1) визначенні та встановленні загальних принципів правового регулювання шляхів забезпечення захисту національної безпеки, що полягає у розробленні ефективних законів та підзаконних («безпекових») нормативно-правових актів тощо; 2) забезпеченні розбудови й функціонування єдиної, внутрішньо узгодженої й стабільної системи заходів забезпечення національної безпеки; 3) створенні ефективної системи реагування на виклики та загрози національній безпеці, своєчасного запобігання внутрішнім та зовнішнім детермінантам ускладнення безпекової ситуації на загальнодержавному та регіональному рівнях, внутрішнього та зовнішнього публічного контролю, а також відшкодування завданих збитків державі та суспільству.

Адміністративно-правове реагування з боку держави на виклики та загрози національній безпеці повинно здійснюватися насамперед шляхом вироблення низки нормативно-правових документів, що визначатимуть компетенцію суб'єктів владних повноважень, як способу реагування на попередження негативного впливу, захист та відновлення безпекової ситуації країни. Сприятиме вирішенню багатьох проблем забезпечення національної безпеки країни та протидії наявним детермінантам внутрішніх та зовнішніх її загроз і викликів: повне подолання корупції; подолання критичної залежності поставок енергоресурсів з інших держав; усунення проблем безробіття населення, численної «бідності» і соціального захисту населення; досягнення єдиних поглядів суспільства щодо формування нового змісту національної ідеї, яка б стала чинником консолідації українського суспільства та формування відповідного рівня національної самосвідомості.

Запитання Молчанова Р.Ю.: Наведіть, будь-ласка, аргументи щодо недоцільності прийняття окремого універсального підзаконного акта про взаємодію та координацію суб'єктів забезпечення національної безпеки.

Відповідь: Дякую за запитання. Недоцільність прийняття окремого універсального підзаконного акта про взаємодію та координацію суб'єктів забезпечення національної безпеки, на нашу думку зумовлено: 1) уже наявним законодавчим закріпленням координаційної ролі Ради національної безпеки і оборони України у сфері національної безпеки і оборони; 2) існуванням спеціальних координаційних механізмів у окремих сегментах безпекової діяльності, зокрема у сфері кібербезпеки; 3) ризиком дублювання чинних нормативних приписів і виникнення колізій із секторальним законодавством; 4) імовірністю розмивання вже встановленого розподілу компетенції між уповноваженими суб'єктами; 5) недоцільністю надмірної уніфікації процедур взаємодії, які повинні визначатися з урахуванням виду загрози, спеціального правового режиму та функціонального призначення конкретного органу.

Запитання Савіщенко В.М.: Сформулюйте, будь ласка, основні шляхи запозичення міжнародного досвіду забезпечення національної безпеки в українській правозастосовній практиці.

Відповідь: Дякую за питання. Запозичення міжнародного досвіду забезпечення національної безпеки має відбуватися не шляхом прямого перенесення іноземних моделей, а через комплексну систему адаптації та поступового впровадження. Лише за таких умов зарубіжний досвід може стати дієвим інструментом зміцнення української державності та її стійкості перед сучасними безпековими загрозами. Імплементация зарубіжного досвіду адміністративно-правового реагування на виклики і загрози національній безпеці України може здійснюватися шляхом: 1) запровадження в Україні щорічного публічного Національного реєстру ризиків і загроз за зразком Великої Британії; 2) імплементации фінської моделі «всеохоплюючої безпеки» через постійну міжсекторальну платформу при РНБО України; 3) закріплення на рівні підзаконного регулювання єдиного механізму термінового масового оповіщення населення про небезпеку за прикладом польської системи «RCB Alert»; 4) створення інтегрованої національної моделі кіберреагування за естонським зразком, де в межах одного державного центру поєднано функції національного центру кібербезпеки, реагування на інциденти та підготовки до криз і кібернавчань; 5) запозичення французького підходу до режимів загрози у вигляді багаторівневого плану реагування, подібного до «Vigipirate»; 6) удосконалення системи цивільної готовності населення на основі ізраїльського досвіду «Home Front Command»; 7) запровадження в Україні обов'язкової процедури післядії («after-action review») для всіх міжвідомчих безпекових операцій, кризових рішень і навчань із веденням єдиного реєстру виявлених недоліків; 8) запровадження національної системи комплексного оцінювання ризиків і загроз із розподілом на національний, регіональний і місцевий рівні, за зразком багаторівневих моделей стратегічного аналізу; 9) забезпечення кадрової та освітньої підтримки такої імплементации, включаючи підготовку фахівців із безпекового аналізу, стратегічного планування,

ризик-менеджменту та міжвідомчої координації і взаємодії реагування на виклики і загрози національній безпеці України.

Після відповідей на запитання було надано слово для оприлюднення висновку науковому керівнику Калашника А.С. – **Собакарю Андрію Олексійовичу** – професору кафедри адміністративно-правових дисциплін та публічного управління Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктору юридичних наук, професору, який підкреслив, що здобувач обрав досить складну, дискусійну і водночас актуальну й важливу тему для свого наукового дослідження.

Зазначено, що дисертаційна робота Калашника А.С. є результатом копіткої науково-дослідної теоретичної діяльності. Собакарь А.О. зазначив, що у сучасних умовах трансформації безпекового середовища та збройної агресії проти України проблема належного адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці набуває виняткової актуальності. Національна безпека є базовою передумовою збереження державного суверенітету, територіальної цілісності, конституційного ладу та належного функціонування всіх інститутів публічної влади. Ефективність її забезпечення значною мірою залежить від узгодженості правових механізмів, своєчасності управлінських рішень і дієвості адміністративно-правових інструментів, спрямованих на запобігання, виявлення та нейтралізацію відповідних загроз.

Необхідність наукового осмислення адміністративно-правових засад реагування на виклики та загрози національній безпеці України зумовлена складністю сучасних безпекових процесів. Особливого значення набувають питання розмежування компетенції суб'єктів сектору безпеки і оборони, координації їх діяльності, забезпечення законності у процесі реалізації безпекових заходів. У цих умовах комплексне дослідження зазначеної проблематики є важливим як для розвитку адміністративно-правової науки, так і для вдосконалення практики державного управління у сфері забезпечення національної безпеки.

У цьому контексті тема дисертаційного дослідження є своєчасною та науково значущою, оскільки відображає сучасні потреби держави у формуванні ефективної системи правового реагування на безпекові виклики, адаптованої до умов воєнного стану та післявоєнного відновлення країни. Саме тому обрана тема має не лише теоретичне, а й вагомим практичне значення, оскільки сприяє зміцненню національної безпеки України, утвердженню принципу верховенства права та посиленню стійкості держави в умовах сучасних викликів і загроз.

Мета і задачі дисертаційного дослідження сформульовані досить коректно, а цілісність дослідження забезпечується належним структуруванням матеріалу дисертації, яке є досить логічним і таким, що відповідає меті та задачам дисертаційного дослідження.

Належний рівень достовірності та обґрунтованості результатів дисертаційного дослідження Калашника А.С. забезпечується використанням всього спектру наукових підходів та методів пізнання складних юридичних

явищ, зокрема таких, як діалектичний підхід, формально-юридичний, історико-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний, функціональний та інші методи пізнання.

Нормативною основою роботи є Конституція України, законодавчі акти України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, постанови Верховної Ради, акти Президента і Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять: дані Державної служби статистики України, органів прокуратури, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Національної поліції України, Державної прикордонної служби України, Державного бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, Служби безпеки України, Державної митної служби України та інших державних органів, аналіз політико-правової публіцистики, довідкових видань, фактологічних матеріалів щодо адміністративно-правового реагування вказаних суб'єктів сектору безпеки й оборони на виклики і загрози національній безпеці України.

У результаті проведеного дослідження наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає у формуванні цілісного наукового підходу до розуміння адміністративно-правових засад реагування на виклики та загрози національній безпеці України, визначенні їх сутності, змісту, системи, особливостей нормативного забезпечення та практичної реалізації, а також в обґрунтуванні напрямів удосконалення адміністративного законодавства і механізмів державного реагування у відповідній сфері.

Результатам дисертаційного дослідження Калашника А.С. притаманний належний рівень наукової новизни, при цьому дисертантом певні положення сформульовані вперше, а низка вже відомих отримала свій подальший розвиток та удосконалення.

Оцінюючи формальні якості дисертації, можна стверджувати, що вона виконана в основному з дотриманням наукового стилю, авторські позиції викладені досить чітко і переважно належним чином аргументовані. Результати дисертаційного дослідження належним чином висвітлені у достатній кількості наукових статей, а також пройшли апробацію на різноманітних наукових конференціях та інших заходах.

Логічно поєднаним та цілісним є зміст роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Наукова новизна і практична цінність одержаних результатів полягає в комплексному розкритті змісту і структури адміністративно-правових засад реагування на виклики та загрози національній безпеці України, уточненні правової природи, видів, джерел поширення, форм, методів та суб'єктного складу такого реагування, а також обґрунтуванні пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства і практики його застосування у сферах національної безпеки і оборони.

Положення та висновки дисертації можуть бути підґрунтям для напрацювання дієвих пропозицій і рекомендацій, спрямованих на розв'язання

проблем ефективного адміністративно-правового забезпечення реагування на виклики та загрози національній безпеці України.

Повнота висвітлення результатів дослідження зумовлена тим, що основні положення та результати дисертації викладено в 4 наукових статтях, що визначені як фахові з юридичних дисциплін, а також у 6 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

До того ж слід відмітити наполегливу працю здобувача в процесі підготовки дисертації, попри те, що вона здійснювалась паралельно з трудовою діяльністю; його досить високий рівень правової підготовки; володіння правовою термінологією; прагнення спрямувати основне зусилля в роботі на удосконалення адміністративно-правового забезпечення реагування публічної адміністрації на виклики та загрози національній безпеці України.

Таким чином, дисертаційне дослідження Калашника А.С. за темою «Адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України», являє собою закінчену науково-дослідну працю, що відповідає науковій спеціальності, за якою вона виконана. Кваліфікаційна наукова праця містить низку нових науково-обґрунтованих результатів у галузі адміністративного права, що у сукупності сприяють розв'язанню конкретних наукових задач, має істотне значення для науки, відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а отже роботу може бути рекомендовано до розгляду та захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Після цього слово було надано **рецензентам** наукової праці:

Кандидат юридичних наук, доцент Миронюк С.А. відзначила високий рівень наукового дослідження Калашника А.С. Тема наукової роботи Калашника Андрія Сергійовича є безумовно актуальною та своєчасною, оскільки реалізація прав громадян на безпечне для життя та здоров'я середовище, не можливе без належного адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України.

Рецензент Миронюк С.А. зазначила, що дисертаційне дослідження будується на системному підході до предмета дослідження, характеризується належним рівнем наукових узагальнень, що надає можливість розглянути тему у повному обсязі, запропонувати необхідний понятійний апарат, сформулювати відповідні науково-практичні рекомендації.

У дисертаційному дослідженні чітко та послідовно сформульовані мета та завдання дисертаційного дослідження. Їх постановка та обґрунтованість дозволяють розкрити основний зміст теми. Об'єкт і предмет дисертаційного дослідження визначені у відповідності з вимогами МОН України та дозволяють всебічно проаналізувати поставлену проблематику, розкрити основний зміст теми.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна відповідають рівню

такого дослідження. Попри значну кількість наукових досліджень у сфері адміністративного права та безпекової складової державного управління, проблематика належного адміністративно-правового забезпечення реагування на виклики та загрози національній безпеці України й надалі залишається недостатньо цілісно розробленою. Найчастіше вона висвітлюється через аналіз окремих аспектів, зокрема діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони, правового режиму воєнного стану, координації та міжвідомчої взаємодії, без комплексного осмислення єдиного адміністративно-правового механізму реагування на сучасні безпекові виклики. Водночас наука адміністративного права має належний методологічний та інструментальний потенціал для формування сучасної моделі правового реагування, яка буде не лише нормативно визначеною конструкцією, а й дієвим засобом забезпечення стійкості держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та публічної безпеки і порядку. Саме тому тема дисертаційного дослідження обрана вдало з огляду на її актуальність, теоретичну значущість і практичну цінність для сучасної науки адміністративного права.

На виконання завдань дослідження в межах дисертації було: з'ясовано правову природу, види та джерела поширення викликів та загроз національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов; визначено особливості адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України; вивчено світовий досвід адміністративно-правового реагування на виклики і загрози національній безпеці та окреслити шляхи його використання в Україні; охарактеризовано нормативні засади сучасної системи реагування на виклики та загрози національній безпеці України; уточнено систему суб'єктів адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України, а також особливості їх координації та взаємодії; визначено форми та методи адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України; з'ясовано особливості адміністративно-правового забезпечення ідентифікації (оцінки) та моніторингу загроз національній безпеці; підкреслити значення паспортизації загроз національній безпеці та визначити особливості її проведення в сучасних умовах; розглянуто місце демократичного цивільного контролю за сектором безпеки і оборони серед заходів реагування на виклики та загрози національній безпеці України; визначено адміністративно-правові заходи запобігання та нейтралізації внутрішніх та зовнішніх інформаційних загроз національній безпеці України.

Загальне позитивне враження від поданого дослідження підкріплюється отриманими результатами, які характеризують його наукову новизну.

Обґрунтовано доцільність доопрацювання законотворцем наявних стратегій, що перелічені у Законі України «Про національну безпеку України», шляхом внесення до них додаткового розділу «Заходи оцінки та моніторингу викликів та загроз необхідних для реалізації Стратегії» з чітким переліком необхідних заходів відповідно.

Повнота висвітлення результатів дослідження зумовлена тим, що основні положення та результати дисертації викладено в чотирьох наукових статтях, що визначені як фахові з юридичних дисциплін, а також у шести тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Дисертаційне дослідження виконане автором самостійно з урахуванням останніх досягнень у галузі теорії адміністративного права та процесу. Усі сформульовані в ньому положення, висновки та пропозиції обґрунтовані на основі особистих досліджень дисертанта. Для аргументації власних положень і висновків дослідник використовував напрацювання інших дослідників, належні посилання на які містяться в роботі.

Дисертацію оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони мають як науково-теоретичну, так і практичну сферу застосування. Положення та висновки дисертації можуть бути підґрунтям для подальшого дослідження адміністративно-правових засад реагування на виклики та загрози національній безпеці України.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження. У цілому позитивно оцінюючи дисертацію Калашника А.С., необхідно висловити ряд зауважень, звернути увагу на твердження, що викликають сумніви та можуть слугувати підґрунтям для дискусії під час її захисту:

1. У підрозділі 2.3 дисертації вдало систематизовано форми та методи адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України, однак окремі елементи запропонованої класифікації потребують додаткового уточнення, оскільки частина з них має характер радше напрямів безпекової діяльності або змістовних сфер впливу, ніж власне адміністративно-правових форм реагування у класичному розумінні.

2. Автором проаналізований значний обсяг наукових праць українських дослідників, водночас, на нашу думку, необхідно активніше залучати праці іноземних дослідників у сфері адміністративно-правового забезпечення реагування на виклики та загрози національній безпеці України.

3. Доволі логічним результатом роботи здобувача стала б розробка комплексної державної стратегії забезпечення національної безпеки України на довгострокову перспективу, насамперед із врахуванням особливостей реагування на відповідні виклики та загрози в умовах дії правового режиму воєнного стану. Також доречним було б запропонувати і проєкт основних положень такої стратегії.

4. Потребує систематизації і емпірична база дослідження, оскільки її складові наведено переважно описово, без достатньо чіткого розмежування за видами, значенням і роллю у підтвердженні авторських висновків.

Висловлені зауваження не впливають на позитивну оцінку виконаної роботи і викликані скоріше наявністю новаторських ідей, а також складністю обраного предмету наукового аналізу.

На підставі викладеного слід резюмувати, що дисертація Калашника А.С. є завершеною самостійною працею, в якій отримано ряд нових науково обґрунтованих теоретичних результатів, що в сукупності вирішують конкретне

наукове завдання, яке полягає у формуванні цілісного наукового підходу до розуміння адміністративно-правових засад реагування на виклики та загрози національній безпеці України, визначенні їх сутності, змісту, системи, особливостей нормативного забезпечення та практичної реалізації, а також в обґрунтуванні напрямів удосконалення адміністративного законодавства і механізмів державного реагування у відповідній сфері. Вона відповідає вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 та вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – Калашник Андрій Сергійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Дрок І.С. відзначила достатній фаховий рівень дисертаційного дослідження Калашника А.С., виконаного на актуальну тему. Дрок І.С. зазначила, що забезпечення національної безпеки України здійснюється за допомогою комплексу заходів політичного, економічного, організаційного та правового характеру, важливе місце серед яких посідають заходи адміністративно-правового забезпечення. Їх системне застосування спрямоване на вдосконалення механізмів запобігання, виявлення та реагування на виклики і загрози національній безпеці, а також є ключовим елементом формування та реалізації цілісної державної безпекової політики.

Дрок І.С. зазначила, що положення, висновки і рекомендації, які містяться у дисертації, достатньою мірою науково обґрунтовані. При дослідженні застосовано ряд методів, обраних автором з урахуванням специфіки поставленої мети, а також об'єкта і предмета дослідження.

Заслуговують уваги сформульовані у результаті проведеного дослідження нові положення, запропоновані особисто дисертантом та питання, що дістали подальшого розвитку.

Значення результатів дослідження полягає у тому, що запропоновані теоретичні положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у науковій, практичній роботі; правозастосовній практиці; освітньому процесі. Обґрунтованість отриманих дисертантом результатів підтверджується їх апробацією у виступах на науково-практичних конференціях.

Загальнотеоретична конструкція поданого матеріалу сформульована з урахуванням сучасних вимог, нових ідей і тенденцій. Калашник А.С. досягає вирішення поставлених в дисертації завдань за допомогою загальнонаукових та спеціальних методів дослідження.

Можна впевнено стверджувати, що дисертантом правильно окреслено об'єкт і предмет дослідження, що дало змогу досягти значних теоретичних і практичних результатів, які мають важливе значення для подолання проблем, пов'язаних із формуванням цілісного наукового підходу до розуміння адміністративно-правових засад реагування на виклики та загрози національній безпеці України, визначенні їх сутності, змісту, системи, особливостей

нормативного забезпечення та практичної реалізації, а також в обґрунтуванні напрямів удосконалення адміністративного законодавства і механізмів державного реагування у відповідній сфері.

Загалом рукопис дисертації Калашника А.С. є завершеною науковою працею, що характеризується єдністю змісту і логіки викладення, а також свідчить про значний особистий внесок в розвиток юридичної науки.

Структура дисертації є логічно довершеною, мова та стиль викладення матеріалу є науковими. Автор в повній мірі розкрив зміст основних положень дисертації, що визначені межами предмету дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що у дисертації вперше в адміністративно-правовій науці комплексно розкрито зміст і структуру адміністративно-правових засад реагування на виклики та загрози національній безпеці України, уточнено правову природу, види, джерела поширення, форми, методи та суб'єктний склад такого реагування, а також обґрунтовано пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства і практики його застосування у сферах національної безпеки і оборони.

Загальне позитивне враження від дисертації Калашника А.С. акцентується її змістом, об'єктом, предметом, методами дослідження, а також положеннями і висновками, які характеризують її наукову новизну.

Оцінюючи науковий рівень дисертації та наукових публікацій здобувача, слід відмітити, що дослідження є структурованим, логічним, послідовним, відповідає заявленій меті та поставленим завданням у роботі.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів, при ознайомленні з дисертацією здобувача, а також з публікаціями за темою дослідження, не викликає сумніву. Кожний розділ дисертації завершується достатньо узагальненими висновками, що розкривають основні наукові досягнення, що на думку автора заслуговують на увагу.

Заслуговують на підтримку наукові положення щодо удосконалення понятійно-категоріального апарату адміністративно-правового забезпечення національної безпеки, зокрема визначення понять: «адміністративно-правове реагування», «форма реагування», «метод реагування», «паспортизація загроз», «демократичний цивільний контроль», «інформаційна загроза», «моніторинг загроз»; ідентифікації (оцінки) та моніторингу загроз національній безпеці шляхом обґрунтування необхідності їх здійснення на основі уніфікованих процедур виявлення, оцінювання та прогнозування загроз, створення спеціалізованих центрів моніторингу й реагування та запровадження єдиного інформаційно-аналітичного простору взаємодії суб'єктів сектору безпеки і оборони та ін.

Достатній рівень наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження, що в концентрованому вигляді знайшли відображення у сформульованих здобувачем наукових положеннях, висновках і рекомендаціях, забезпечений застосуванням комплексу наукових методів, що відповідають об'єкту, предмету, меті і задачам дослідження; здійсненням публікації

наукових статей у 4 фахових виданнях та апробації основних ідей дослідження на 6 науково-практичних заходах.

Водночас при викладенні матеріалів дисертації виявлено окремі лексичні, граматичні, орфографічні помилки, логічні неточності викладення матеріалу в деяких підрозділах та висновках до розділів, які не мають принципового характеру, можуть бути легко усунуті та не впливають на зміст дисертації.

У цілому, при визнанні належного науково-теоретичного рівня роботи Калашника А.С. та її практичної значущості, слід зауважити, що це не виключає наявності критичних зауважень щодо окремих висновків та пропозицій автора, а саме:

1. Певної конкретизації потребує підхід автора до визначення принципів формування системи суб'єктів адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України, оскільки запропонований перелік охоплює не лише засадничі положення, а й окремі інструментальні, організаційні та технологічні компоненти, що дещо ускладнює сприйняття внутрішньої структури авторської концепції та вимагає більш чіткого розмежування між принципами, напрямками реалізації та засобами забезпечення відповідної діяльності.

2. Підрозділ 1.1 дисертації містить ґрунтовний опис правової природи, видів і джерел поширення викликів та загроз національній безпеці, однак потребує більш чіткого критеріального розмежування понять «виклик», «небезпека» і «загроза», оскільки без належної диференціації цих категорій дещо ускладнюється подальша побудова цілісного адміністративно-правового механізму реагування на такі виклики та загрози.

3. Підрозділ 2.1 переконливо розкриває нормативні засади сучасної системи реагування на виклики та загрози національній безпеці України, однак його наукову цінність посилило б більш системне розмежування правових актів за їх юридичною силою, функціональним призначенням і місцем у механізмі адміністративно-правового реагування, оскільки нинішній виклад переважно зосереджений на загальній характеристиці нормативного масиву.

Незважаючи на наведені зауваження, ознайомлення з дисертацією Калашника А.С. дає підстави для її позитивної оцінки, а зауваження не знижують наукової цінності дослідження, мотивують та спрямовують подальшу наукову розробку обраного здобувачем напрямку наукового пошуку та мають потенціал для використання в освітньому процесі, нормотворчій діяльності та практичній роботі.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертація Калашника А.С. на тему «Адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України» являє собою закінчену науково-дослідну працю, що відповідає науковій спеціальності, за якою вона виконана. Дисертація Калашника А.С. є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну та практичну спрямованість, містить низку нових науково-обґрунтованих результатів у галузі адміністративного права, відповідає вимогам Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанови Кабінету

Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а отже, робота може бути рекомендована до розгляду та захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, доцент Резворович К.Р. відзначила актуальність теми дисертаційного дослідження, правильно обрані методи дослідження, з урахуванням поставленої мети, а також об'єкта та предмета дослідження. Резворович К.Р. наголосила, що робота має наукову новизну, адже автором вироблено ряд пропозицій до законодавства, що регулює суспільні відносини у сфері адміністративно-правового забезпечення реагування на виклики та загрози національній безпеці України. Загалом дисертація Калашника А.С. на тему «Адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України» є завершеною науковою працею, відповідає всім вимогам, які висуваються до такого виду робіт та може бути рекомендована до розгляду разовою спеціалізованою вченою радою для захисту.

Доктор юридичних наук, професор Сидоренко Н.С. відзначила, що дисертаційне дослідження виконане якісно, на високому науковому рівні, отримані результати є об'єктивними. Позитивним моментом роботи є вміння автора обґрунтовувати власну думку, проводити наукову дискусію із вченими, послідовно, логічно та системно викладати матеріал.

Структурно вдалою видається побудова змісту дисертації. Переконаливими варто назвати загальні висновки, якими показана ступінь вирішеності проблеми, що визначена у вступі до роботи.

Дисертаційне дослідження Калашника А.С. виконане відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України. Автор дослідження має достатню кількість наукових статей у фахових виданнях та опублікованих тез виступів на конференціях. Дисертаційна робота виконана самостійно, має комплексний і завершений характер.

Здобувач акцентував увагу на окремих положеннях роботи, що заслуговують на увагу, є цікавими та ґрунтовними. Актуальність, завдання, наукова новизна та висновки, в цілому відповідають вимогам, встановленим Міністерством освіти і науки України.

Загалом результати дисертаційного дослідження мають, безумовно, як теоретичне, так і практичне значення. Тому дисертаційна робота Калашника А.С. за темою «Адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України» підготовлена на достатньому науковому та методологічному рівні і в цілому заслуговує позитивної оцінки, тому може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Доктор юридичних наук, професор Логвиненко Б.О. відзначив високий теоретичний рівень дисертації Калашника А.С. Дисертаційне дослідження характеризується самостійністю і цілісністю, високим науковим

рівнем, теоретичним та практичним значенням. Актуальність обраної дисертантом теми дослідження не викликає сумнівів, відповідає потребам науки адміністративного права. Рецензент, оцінюючи вказану роботу, відмітила, що заявлена тема дисертаційного дослідження справляє позитивне враження.

Зміст роботи, перелік наукових публікацій доводить наукову зрілість, володіння здобувачем методикою дослідницької роботи, умінням узагальнювати досягнуте в науці і на основі досягнутого самостійно формулювати гіпотези, положення, висновки, які мають концептуальний характер та є основою для подальших наукових пошуків у цьому напрямку.

Робота відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, які встановлені для робіт такого виду. Дисертант виконав завдання поставлені на початку дослідження, яке присвячене вирішенню актуальної теми для суспільства та держави в цілому. Отже, дисертація Калашника А.С. на тему «Адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України» є завершеною, самостійною науковою працею та може бути рекомендована до публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

Доктор юридичних наук, професор Боняк В.О. вказала на актуальність теми, на високий рівень роботи і зазначила, що зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань, самостійністю і цілісністю проведеного дослідження, що дозволило досягти поставленої мети, виконати дослідницькі задачі і повністю розкрити тему дослідження. Дисертаційне дослідження Калашника А.С. за темою «Адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України» підготовлено на достатньому науковому та методологічному рівні і може бути рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Калашника Андрія Сергійовича за темою «Адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Захищеність національних інтересів від певного виду загроз та викликів є гарантією збереження конституційного ладу, дотримання законодавства, безпечних умов для усебічного розвитку суспільства та забезпечення національної безпеки української держави в цілому. За роки незалежності визначальними загрозами національній безпеці України визначалися політичні, економічні, енергетичні, соціальні, екологічні, інформаційні, а воєнному фактору відводилася другорядна роль. Проте масштабна військова агресія, здійснена російською федерацією проти України в лютому 2022 року, кардинально змінила бачення

щодо реальних і потенційних викликів та загроз національній безпеці української держави та інструментів публічно-правового характеру запобігання та подолання їх.

Питання забезпечення життєво важливих національних інтересів для України й надалі залишається надзвичайно складним і водночас вкрай актуальним. Пов'язано це із відсутністю системного бачення деструктивних факторів, а саме: не визначена ієрархія загроз, не використана будь-яка їх класифікація, у тому числі й та, що застосована в чинному законодавстві, не має чіткого законодавчого розподілу між «викликами» та «загрозами» національній безпеці. Більше того розбіжності в підходах до класифікації деструктивних факторів (явищ), що впливають на систему забезпечення національної безпеки країни, ускладнюють розуміння місії, цілей, стратегічних завдань системи, стратегічних проблем (стабілізуючих чинників), характерних загроз, небезпек та викликів національній безпеці.

Суттєвими прогалинами сучасної системи адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України залишаються недостатня типологізація загроз національній безпеці з урахуванням сучасних тенденцій її розвитку; відсутність виробленої системи часткових критеріїв та показників (індикаторів) за складовими національної безпеки, а також комплексного критерію та інтегрованого показника в цілому; недосконалість чинних нормативно-правових актів з питань національної безпеки щодо категорійно-понятійного апарату, класифікації та переліку загроз (небезпек, викликів); відсутність дотепер комплексної методики розрахунку рівнів національної безпеки з урахуванням досвіду інших країн; необхідність уточнення функцій та завдань розвідувальних органів та інших складових сектору безпеки щодо здійснення стратегічного моніторингу та аналізу, насамперед випереджального виявлення загроз (небезпек, викликів) національним інтересам України; відсутність механізмів впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у процеси стратегічного планування та управління у сфері забезпечення національної безпеки тощо.

Протидіяти таким деструктивним явищам може лише ефективна система гарантування національної безпеки української держави, яка повинна включати сукупність організаційно-розпорядчих, контрольно-виконавчих, превентивно-обмежувальних, процесуально-правових та охоронювально-забезпечувальних інструментів реагування на виклики та загрози національній безпеці. Найважливішими пріоритетами реалізації вказаних заходів як складових політики національної безпеки країни наразі є припинення окупації українських територій, реінтеграції людей, які проживають на них, і відновлення суверенітету України на всій території держави, розвиток державних інституцій і зміцнення демократії, зміцнення обороноздатності сектору безпеки й оборони країни шляхом забезпечення сучасних стандартів у системі освіти та навчання, подальшого розвитку системи управління персоналом, сприяння євроатлантичній інтеграції, поглиблення співпраці з ЄС, реалізації економічної, соціальної, енергетичної, кібернетичної політики безпеки країни.

За таких обставин вжиття дієвих публічно-правових заходів щодо формування адекватних дійсності адміністративно-правових засад реагування на сучасні виклики, небезпеки та загрози національній безпеці України набуває не лише актуальності, але й виключної необхідності. Зумовлено це також відсутністю належного науково-методичного підґрунтя щодо розв'язання означених проблем, хоча значний науковий інтерес до них у своїх наукових працях проявляли такі відомі вчені-правознавці як: О.І. Безпалова, В.В. Галуцько С.М. Гусаров, О.Ю. Дрозд, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, В.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, В.Я. Малиновський, Р.В. Миронюк, О.М. Музичук, А.О. Собакарь, В.В. Сокурєнко, С.Г. Стеценко, Ю.С. Шемшученко, О.С. Юнін та ін.

Не можна не згадати наукові праці В. Білоуса, В. Богдановича, О. Бодрука, М. Вавринчука, В. Горбуліна, О. Данильяна, О. Дзьобаня, Г. Костенка, Є. Кравця, В. Ліпкана, О. Литвиненка, Н. Нижник, В. Олуйка, М. Панова, Г. Почепцова, Г. Ситника, О. Сосніна, у яких розглядаються не тільки концептуальні положення національної безпеки у контексті національних інтересів та національних пріоритетів української держави, а й її системоутворюючі складові.

Останнім часом проблематика адміністративно-правового забезпечення національної безпеки стала предметом наукових досліджень С.С. Засулька «Адміністративно-правове регулювання у сфері забезпечення техногенної безпеки в Україні» (2005 р.), А.Л. Деркача «Організаційно-правові аспекти контролю у галузі ядерної та радіаційної безпеки» (2007 р.), В. А. Ліпкана «Адміністративно-правові основи забезпечення національної безпеки України» (2008 р.), Г.О. Пономаренко «Адміністративно-правові засади управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави» (2008 р.), Г. П. Пожидаєва «Адміністративно-правові засади протидії організованій транснаціональній злочинності» (2009 р.), О.В. Сердюченка «Адміністративно-правові засади забезпечення енергетичної безпеки України» (2009 р.), Б. А. Ринажевського «Адміністративно-правове регулювання діяльності військової служби правопорядку у збройних силах України» (2010 р.), І.В. Кременовської «Правові та організаційні засади діяльності суб'єктів виконавчої влади у сфері забезпечення національної безпеки України» (2010 р.), Л.В. Бобрицького «Адміністративно-правові засади діяльності ради національної безпеки і оборони України» (2014 р.), В.В. Сокурєнка «Публічне адміністрування сферою оборони України» (2016 р.), А. В. Носач «Адміністративно-правові форми діяльності служби безпеки України з протидії тероризму» (2017 р.), В. А. Трофимцова «Адміністративно-правовий механізм протидії тероризму в Україні» (2018 р.), С.П. Пономарьова «Адміністративно-правове забезпечення діяльності сектору безпеки і оборони України» (2018 р.), В.В. Косинського «Адміністративно-правове забезпечення безпеки критичної інфраструктури в Україні» (2020) та інших вчених. Однак нерозв'язаність актуальних практичних проблем організації публічного адміністрування сектором безпеки та оборони України, неефективність сучасної системи суб'єктів забезпечення національної безпеки, наявні недоліки планування та прогнозування на довгострокову

перспективу, відсутність системи раннього виявлення, прогнозування та запобігання гібридним загрозам, а також окремих теоретичних напрацювань зумовлює необхідність перегляду усталених підходів до з'ясування сутності, значення та особливостей адміністративно-правового гарантування національної безпеки України, визначення конструктивних публічно-правових механізмів реагування на її виклики та загрози, адже спеціальних досліджень за цим науковим напрямом не проводилося, зазначена тематика не була повноцінно вивчена в теоретико-методологічних роботах з адміністративного права.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обрана тема дисертаційного дослідження спрямована на виконання основних положень Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 р. № 12-21, Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.04.2024 № 476, Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки на 2022-2026 роки, затвердженого наказом МОН України від 03 лютого 2022 р. № 109, Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025-2029 роки, затвердженої наказом МВС України від 21.05.2024 № 326, а також тем наукових досліджень Дніпровського державного університету внутрішніх справ «Теоретико-методологічні та прикладні проблеми державотворення та правотворення в Україні» (реєстраційний номер 0118U100436) та «Адміністративно-правові засоби забезпечення публічного порядку в Україні» (реєстраційний номер 0118U100442).

Проблематика дисертації постає з положень Указів Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 р. № 722, «Про Національну стратегію у сфері прав людини» від 24 березня 2021 р. № 119/2021, «Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки» від 27 вересня 2021 р. № 487/2021, постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року» від 3 березня 2021 р. № 179, «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр.» від 05 серпня 2020 р. № 695, «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» від 14 вересня 2020 року, «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України» від 25 березня 2021 року, рішення Ради національної безпеки та оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації» тощо.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертації полягає у комплексному дослідженні адміністративно-правових засад реагування на виклики та загрози національній безпеці України, з'ясуванні їх теоретико-правової природи, змісту, структури та особливостей практичної реалізації, а також виробленні науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення законодавства і правозастосовної діяльності у цій сфері.

Комплексність мети, її багатоплановість обумовили необхідність вирішення таких завдань:

- з'ясувати правову природу, види та джерела поширення викликів та загроз національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов;

- визначити особливості адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України;

- вивчити світовий досвід адміністративно-правового реагування на виклики і загрози національній безпеці та окреслити шляхи його використання в Україні;

- охарактеризувати нормативні засади сучасної системи реагування на виклики та загрози національній безпеці України;

- уточнити систему суб'єктів адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України, а також особливості їх координації та взаємодії;

- визначити форми та методи адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України;

- з'ясувати особливості адміністративно-правового забезпечення ідентифікації (оцінки) та моніторингу загроз національній безпеці;

- підкреслити значення паспортизації загроз національній безпеці та визначити особливості її проведення в сучасних умовах;

- розглянути місце демократичного цивільного контролю за сектором безпеки і оборони серед заходів реагування на виклики та загрози національній безпеці України;

- визначити адміністративно-правові заходи запобігання та нейтралізації внутрішніх та зовнішніх інформаційних загроз національній безпеці України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері забезпечення національної безпеки України.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України.

Методи дослідження обрано з урахуванням мети, завдань, об'єкта та предмета дисертаційної роботи. Методологічну основу дослідження становить сукупність філософських, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, застосування яких у комплексі дало можливість всебічно розкрити адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України, виявити проблеми чинного правового регулювання та обґрунтувати напрями його удосконалення.

Діалектичний метод використано для розгляду викликів і загроз національній безпеці як динамічних явищ, що змінюються під впливом

внутрішньополітичних, соціально-економічних, інформаційних та зовнішньополітичних чинників. Завдяки цьому вдалося простежити взаємозв'язок між трансформацією безпекового середовища та розвитком адміністративно-правових механізмів реагування на відповідні виклики і загрози (підрозділ 1.1).

Використання *логіко-семантичного методу* дало змогу конкретизувати понятійно-категоріальний апарат роботи та уникнути змістової невизначеності в тлумаченні ключових термінів (підрозділи 1.1, 1.2, 2.2, 3.1, 3.2).

Формально-юридичний метод використано для аналізу Конституції України, законів України, підзаконних нормативно-правових актів, стратегічних документів та інших джерел, що визначають правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці. За допомогою цього методу виявлено прогалини, колізії та недоліки правового регулювання, а також обґрунтовано пропозиції щодо його вдосконалення (підрозділ 2.1).

Системно-структурний метод застосовано для дослідження адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці як цілісної системи, що дало змогу визначити місце і роль кожного елемента в загальному механізмі реагування, а також з'ясувати особливості взаємодії між суб'єктами сектору безпеки і оборони (підрозділ 2.2).

Методи аналізу та синтезу використано під час опрацювання наукових джерел, законодавства, аналітичних матеріалів та практики функціонування органів державної влади у сфері забезпечення національної безпеки країни (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3).

Порівняльно-правовий метод став основою для вивчення зарубіжного досвіду адміністративно-правового реагування на виклики і загрози національній безпеці, зокрема його використання дало змогу визначити перспективні напрями імплементації позитивного міжнародного досвіду в національне законодавство та правоохоронну практику України (підрозділ 1.3).

Метод класифікації та групування застосовано для систематизації викликів і загроз національній безпеці, їх поділу за джерелами походження, сферою прояву, ступенем небезпеки, тривалістю впливу та характером наслідків. Завдяки цьому вдалося уточнити видову характеристику загроз, а також обґрунтувати необхідність диференційованого адміністративно-правового реагування залежно від їх специфіки (підрозділи 1.1, 1.2).

Функціональний метод використано для дослідження компетенції суб'єктів адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці, визначення їх завдань, повноважень, форм діяльності, а також особливостей координації та взаємодії між ними (підрозділ 2.2).

На основі *методу моделювання та прогнозування* запропоновано напрями підвищення ефективності ідентифікації, оцінки, моніторингу та паспортизації загроз, посилення демократичного цивільного контролю, а також удосконалення адміністративно-правових заходів запобігання та нейтралізації інформаційних загроз (розділ 3).

Використання *методу документального аналізу* дало змогу узагальнити сучасну практику реагування на безпекові виклики та підтвердити теоретичні висновки емпіричними матеріалами (розділи 2 та 3).

Нормативною основою роботи є Конституція України, законодавчі акти України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, постанови Верховної Ради України, акти Президента України і Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади. У ході дисертаційного дослідження було також використано законодавство зарубіжних країн (США, Чехії, Великої Британії, Німеччини, Польщі, Франції, Італії, Китаю), досвід яких щодо адміністративно-правового реагування на виклики і загрози національній безпеці може бути імплементований в Україні.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять: дані Державної служби статистики України, органів прокуратури, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Національної поліції України, Державної прикордонної служби України, Державного бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, Служби безпеки України, Державної митної служби України та інших державних органів, аналіз політико-правової публіцистики, довідкових видань, фактологічних матеріалів щодо адміністративно-правового реагування вказаних суб'єктів сектору безпеки й оборони на виклики і загрози національній безпеці України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що у дисертації вперше в адміністративно-правовій науці комплексно розкрито зміст і структуру адміністративно-правових засад реагування на виклики та загрози національній безпеці України, уточнено правову природу, види, джерела поширення, форми, методи та суб'єктний склад такого реагування, а також обґрунтовано пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства і практики його застосування у сферах національної безпеки і оборони. Основні з них такі:

уперше:

– адміністративно-правове реагування на виклики та загрози національній безпеці та національним інтересам України визначено як врегульовану нормами адміністративного права діяльність уповноважених суб'єктів публічної влади захисного, відновлювального та превентивного характеру, спрямовану на виявлення, попередження, локалізацію та нейтралізацію зовнішніх і внутрішніх загроз;

– обґрунтовано недоцільність прийняття окремого універсального підзаконного акта про взаємодію та координацію суб'єктів забезпечення національної безпеки, що зумовлено: 1) уже наявним законодавчим закріпленням координаційної ролі Ради національної безпеки і оборони України у сфері національної безпеки і оборони; 2) існуванням спеціальних координаційних механізмів у окремих сегментах безпекової діяльності, зокрема у сфері кібербезпеки; 3) ризиком дублювання чинних нормативних приписів і виникнення колізій із секторальним законодавством; 4) імовірністю розмивання вже встановленого розподілу компетенції між уповноваженими суб'єктами; 5)

недоцільністю надмірної уніфікації процедур взаємодії, які повинні визначатися з урахуванням виду загрози, спеціального правового режиму та функціонального призначення конкретного органу;

– запропоновано цілісну систему паспортизації загроз національній безпеці, яка охоплює не лише об'єкти критичної інфраструктури, але й документування загроз, оцінку їх імовірності, прогнозування наслідків та формування алгоритмів реагування, а також обґрунтовано доцільність її законодавчого закріплення;

удосконалено:

– понятійно-категоріальний апарат адміністративно-правового забезпечення національної безпеки, зокрема шляхом визначення понять: «адміністративно-правове реагування», «форма реагування», «метод реагування», «паспортизація загроз», «демократичний цивільний контроль», «інформаційна загроза», «моніторинг загроз»;

– розуміння принципів формування системи суб'єктів адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України, ключовими серед яких визнано: забезпечення єдиного підходу до управління загрозами шляхом підготовки нормативно-правових актів, що регламентуватимуть діяльність усіх суб'єктів; інтеграція державних, регіональних та місцевих суб'єктів, включно з органами місцевого самоврядування, правоохоронними органами, Збройними Силами України, державними агентствами, а також інституціями державно-приватного партнерства; розбудова міжвідомчих зв'язків за допомогою єдиних інформаційноаналітичних платформ взаємодії та координації; використання сучасних технологій, зокрема штучного інтелекту та автоматизованих систем аналізу даних, для прогнозування ризиків і прийняття рішень у реальному часі з урахуванням дії правового режиму воєнного стану; забезпечення роботи спеціалізованих центрів моніторингу загроз на основі сучасних технологій; розробка програм партнерства між державою та бізнесом для захисту об'єктів критичної інфраструктури;

– теоретичні положення щодо класифікації суб'єктів адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці та національним інтересам України, яких поділено на суб'єктів загальної, спеціальної та допоміжної компетенції, а також визначено їх роль у забезпеченості захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз;

– підходи до визначення форм і методів адміністративно-правового реагування на виклики й загрози національній безпеці, які запропоновано розглядати як взаємопов'язану систему загальних підходів (форми) та конкретних інструментів їх реалізації (методи), що мають бути нормативно закріплені у стратегічних документах держави;

– наукові підходи до ідентифікації (оцінки) та моніторингу загроз національній безпеці шляхом обґрунтування необхідності їх здійснення на основі уніфікованих процедур виявлення, оцінювання та прогнозування загроз,

створення спеціалізованих центрів моніторингу й реагування та запровадження єдиного інформаційно-аналітичного простору взаємодії суб'єктів сектору безпеки і оборони;

- положення про місце демократичного цивільного контролю над органами та формуваннями сектору безпеки і оборони у системі заходів реагування на виклики та загрози національній безпеці України, який визначено як гарантійний адміністративно-правовий механізм забезпечення законності, підзвітності, прозорості та легітимності діяльності відповідних суб'єктів;

дістало подальшого розвитку:

- наукове положення щодо змісту адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці та національним інтересам України шляхом систематизації його основних видів, а також виокремлення визначальних ознак, зокрема нормативності, інституційності, інструментальності, превентивної спрямованості, оперативності та координаційного характеру;

- наукове положення про правову природу викликів і загроз національній безпеці України, яку, на відміну від наявних підходів, запропоновано розглядати як комплекс адміністративно-правово значущих характеристик, що охоплює їх цільову спрямованість, значення для охорони національних інтересів і стабільності публічного управління, видові прояви, внутрішні та зовнішні джерела поширення, а також систему адміністративно-правових, організаційних, превентивних і координаційних засобів подолання, що дало змогу уточнити зміст адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України в сучасних умовах;

- визначення адміністративно-правових заходів запобігання та нейтралізації внутрішніх і зовнішніх інформаційних загроз національній безпеці України, які становлять систему нормативно визначених організаційних, інформаційно-аналітичних, контрольних і координаційних дій уповноважених суб'єктів, спрямованих на своєчасне виявлення, оцінку, локалізацію та нейтралізацію дезінформаційних, пропагандистських, кібернетичних та інших деструктивних впливів на інформаційний простір держави;

- вивчення світового досвіду адміністративно-правового реагування на виклики і загрози національній безпеці та окреслення шляхів його запозичення в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції можуть бути використані у:

- науково-дослідній діяльності – як методологічна основа для подальшого вивчення проблем адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України, а також визначення шляхів їх розв'язання;

- правотворчості – під час підготовки нових і вдосконалення чинних нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у сфері національної безпеки, діяльність суб'єктів сектору безпеки і оборони, а також порядок реагування на внутрішні та зовнішні виклики і загрози;

– правозастосуванні – з метою підвищення ефективності діяльності органів державної влади, уповноважених суб'єктів сектору безпеки і оборони, а також удосконалення адміністративно-правових механізмів виявлення, оцінки, моніторингу, запобігання та нейтралізації загроз національній безпеці України;

– освітньому процесі – під час підготовки підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій та інших навчально-методичних матеріалів, а також у викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Національна безпека України», «Адміністративна діяльність суб'єктів публічної влади», «Судові та правоохоронні органи України».

Апробація результатів дисертації. Основні ідеї, положення та висновки, узагальнені та сформульовані у дисертації, оприлюднювалися на науково-практичних конференціях: «Актуальні питання адміністративного права та процесу» (м. Кропивницький, 01 грудня 2023 року), «Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти» (м. Дніпро, 17 березня 2023 року), «Гуманітарні стандарти правових систем у сучасному світі: виклики, рішення, тенденції» (м. Запоріжжя, 16 травня 2024 року), «Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти» (м. Дніпро, 15 березня 2024 року), «Актуальні питання адміністративного права та процесу в умовах воєнного стану» (м. Кропивницький, 06 грудня 2024 року), «Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти» (м. Дніпро, 21 березня 2025 року).

Публікації. Основні положення, сформульовані в дисертації, відображено у десяти наукових публікаціях, чотири з яких опубліковані у наукових фахових виданнях України, а також у шести тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Список публікацій здобувача за темою дисертації,

1. Калашник А.С. Поняття та особливості адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці та національним інтересам України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 4. С. 274-279. URL : <https://visnik.dduvs.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/548/481>

2. Калашник А.С. Адміністративно-правові заходи запобігання та нейтралізації внутрішніх і зовнішніх інформаційних загроз національній безпеці України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. Спеціальний випуск № 2. С. 302-307. URL : <https://visnik.dduvs.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/311/280>

3. Калашник А.С. Інноваційні підходи до вдосконалення адміністративно-правового забезпечення моніторингу загроз національній безпеці України. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*. 2024. № 4. С. 218-225. URL : <https://visnik.dduvs.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/1159/981>

4. Калашник А.С. Система суб'єктів адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України: їх повноваження та взаємодія. *Науковий вісник Дніпровського державного*

- університету внутрішніх справ*. 2024. Спеціальний випуск № 1. С. 249-255.
URL : <https://visnik.dduvs.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/1215/1029>
5. Калашник А.С. Основні виклики та загрози національній безпеці України в сучасних умовах. *Актуальні питання адміністративного права та процесу: IX Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених* (в авторській редакції), (м. Кропивницький, 01 грудня 2023 року). Кропивницький, 2023. С. 63-67;
 6. Калашник А.С. Виклики та загрози національній безпеці України в гуманітарній сфері. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 17 бер. 2023 р.). Дніпро : ДДУВС, 2023. С. 778-780.
 7. Калашник А.С. Зарубіжний досвід як підстава для модернізації українського законодавства у сфері забезпечення національної безпеки. *Гуманітарні стандарти правових систем у сучасному світі: виклики, рішення, тенденції* : матеріали Міжнародного науково-практичного конгресу у 2 частинах. Частина 2 (м. Запоріжжя, 16 травня 2024 року) / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. 237 с. С. 71-74.
 8. Калашник А. С. Нормативні засади сучасної системи реагування на виклики та загрози національній безпеці України. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матеріали VIII Міжнар. наук.практ. конф. (м. Дніпро, 15 березня 2024 р.) ; у 2-х ч. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2024. Ч. I. С. 113-115.
 9. Калашник А.С. Форми адміністративно-правового реагування на виклики та загрози Національній безпеці України. *Актуальні питання адміністративного права та процесу в умовах воєнного стану: збірник матеріалів X Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених* (в авторській редакції), (м. Кропивницький, 06 грудня 2024 р.). Кропивницький, 2024. С. 82-85.
 10. Калашник А. С. Інноваційні підходи до моніторингу загроз національній безпеці України в умовах сучасних викликів. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 21 березня 2025 р.) ; у 2-х ч. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. Ч. I. С. 109-111.
- Характеристика особистості здобувача.** Калашник Андрій Сергійович, 1986 року народження, громадянин України, освіта вища, полковник поліції. У 2004 році закінчив Дніпродзержинський коледж фізичного виховання, у 2006 році – Навчальний центр спеціалізації та підвищення кваліфікації Криворізького факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, у 2014 році – Міжрегіональну академію управління персоналом, у 2018 році – Національну академію внутрішніх справ (спеціальність «Право»). Працював на різних посадах в правоохоронних органах, зокрема у 2007 році – Заводський РВ Дніпропетровського МУ ГУМВС України в Дніпр. обл., 2007-2011 рр. ГУБОЗ МВС України у Дніпропетровській області, 2011-2014 рр. – ГУБОЗ МВС України, у 2015 році – Департамент карного розшуку МВС України, у 2015 році – Департамент кримінальної

розвідки МВС України, у 2016-2018 році – Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України, у 2018-2024 рр. – Державне бюро розслідувань, з 2024 - по т.ч. – Департамент стратегічної розвідки. З 2022 року і дотепер – аспірант кафедри адміністративного права і процесу Дніпровського державного університету внутрішніх справ. Освітньо-наукову програму підготовки на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» завершив у квітні 2026 року.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотно, у ній дотримано норми сучасної української мови, правильно вжито наукові терміни. Кожний із розділів, підрозділів та пунктів побудовані в логічній послідовності. Усе це забезпечує легкість і доступність сприйняття викладених у дисертації положень.

У результаті попередньої експертизи дисертації Калашника А.С. і повноти публікацій основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Калашника Андрія Сергійовича за темою «Адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Калашника Андрія Сергійовича на тему «Адміністративно-правові засади реагування на виклики та загрози національній безпеці України», відповідає спеціальності 081 Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пп. 6,7,8 постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

3. Рекомендувати Калашнику Андрію Сергійовичу звернутись до Вченої ради Дніпровського державного університету внутрішніх справ із заявою щодо утворення разової спеціалізованої вченої ради.

**Головуючий засідання –
Т.в.о. завідувача кафедри
адміністративного права і процесу
Навчально-наукового інституту
підготовки фахівців для підрозділів
превентивної діяльності
Національної поліції України
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

13.05.2026

Борис ЛОГВИНЕНКО